

มายาคติและการเปลี่ยนแปลงมายาคตินมผงของแม่ในกรุงเทพมหานคร

Myths and the Changing Paradigm of Mommy's Powdered Milk in Bangkok

วันที่รับบทความ : 23/01/2019

วันที่แก้ไขบทความ : 12/09/2019

วันที่ตอบรับบทความ : 15/05/2020

อุไร ไชยเสน*

Urai Chaisen*

สิญาทิพย์ เพ็ญภักตร์**

Siyatip Pienpak**

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “มายาคติและการเปลี่ยนแปลงมายาคตินมผงของแม่ในกรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจมายาคตินมผงของแม่ และเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงมายาคตินมผงของแม่ในเขตกรุงเทพมหานคร ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบของการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มประชาชนเพศหญิง อายุตั้งแต่ 15 ปี แต่ไม่เกิน 40 ปี จำนวน 40 คน จากการคัดเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 8-12 คน ประกอบด้วย 1) กลุ่มรายได้น้อย 2) กลุ่มรายได้ปานกลาง 3) กลุ่มรายได้สูง 4) กลุ่มแม่บ้าน และ 5) กลุ่มที่ทำงานนอกบ้าน

ผลการวิจัยมายาคตินมผงพบว่า ภาพแรกที่แม่เห็น สัญลักษณ์แรกที่แม่เห็น และคำพูดหรือวลีแรกที่แม่จะกล่าวมากที่สุด เมื่อเอ่ยคำว่า “นมผง” มีที่มาจากกิจกรรมของบริษัทนมผงทั้งหมด และพบว่าความคิดเห็นต่อคำพูดเปรียบเทียบกับระหว่างนมผงกับนมแม่

*นศ.ด. (นิเทศศาสตร์) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ (2559), ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

*Ph.D. (Communication Arts), Dhurakij Pundit University(2016). Currently a Lecturer in Department of Communication Arts, Faculty of Management Sciences, Chiang Mai Rajabhat University.

**นศ.ม. (นิเทศศาสตรพัฒนการ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2545), ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำสาขาการสื่อสารการตลาดดิจิทัล คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

**M.A. (Development Communication) Chulalongkorn University, (2002). Currently a Lecturer in Department of Digital Marketing Communication, Faculty of Communication Arts, Dhurakij Pundit University.

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความเห็นว่า “นมผงมีสารอาหารไม่เท่านมแม่” “นมผงดีไม่เท่านมแม่” และ “นมผงไม่เท่ากับนมแม่” แต่กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งที่มีความเห็นว่า “นมผงทดแทนนมแม่ได้” “นมผงใช้ร่วมกับนมแม่ได้” เช่นกัน ทั้งนี้ที่มาจากประสบการณ์เป็นสำคัญ

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงมายาคตินมผงให้นำไปสู่การสร้างความหมายว่า “นมผง=เสี่ยง” ให้เก็บไว้ในความรู้สึกลูกของแม่ให้มีระดับคะแนนที่มากกว่า 8 นั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีระยะเวลาที่เป็นไปได้ยาก หรือไม่รู้อีกกี่ปีจึงจะเปลี่ยนแปลงได้ ด้วยเหตุผลของการที่ยังไม่มีข้อพิสูจน์เป็นหลักฐานยืนยันเหตุผลที่แม่ยังต้องพึ่งนมผงในการเลี้ยงลูก เหตุผลจากการที่ลูกยังดื่มนมผงได้โดยไม่เกิดปัญหา และเหตุผลที่ว่าถ้านมผงเสี่ยงจริงคงไม่ผลิตมาขาย

คำสำคัญ: มายาคติ นมผง การเปลี่ยนแปลงมายาคติ

Abstract

This research, Myths and the Changing Paradigm of Mommy's Powdered Milk in Bangkok, aimed to explore the mystery of mother's powdered milk and to study the potential changes in mother's powdered milk in Bangkok. It used qualitative research methods in the form of focus group discussion. The in-depth interviews were conducted with a group of 40 females with the age of 15-40 years. The purposive samples were divided into 5 groups of 8-12 persons, which included 1) low income group 2) medium income group 3) high income group 4) housewife group and 5) working group.

The results found that the first image the mother saw, the first symbol the mother saw, and the word or phrase the mother would say the most when referring to the word “powdered milk” came from the activities of the whole milk company. Moreover, it was found that the sample opinions on the comparison between powdered milk and breast milk were “powdered milk contains no nutrients equal to breast milk”, “powdered milk is not good as breast milk”, and “powdered milk is not equivalent to breast milk”. However, more than half of the sample commented that “powdered milk can replace breast milk” and “powdered milk can be used with breast milk” as well.

Furthermore, the results showed that the change in the myths of powdered milk led

to the definition of “powdered milk = risk”, which keep in mother’s mind to score more than 8 is quite difficult or did not know how many years to change this idea. The reason is because there is no proof to confirm why the mother still needs powdered milk to raise the baby, why baby still drinks powdered milk without problems, and the reason that if the consumption of powdered milk is at risk, there is no production to sell.

Keywords : Myths, Powdered Milk, Changing Paradigm

บทนำ

นโยบายการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นเรื่องที่หลายภาคส่วนให้ความสำคัญและมีการเคลื่อนไหวกันอย่างต่อเนื่องเช่นนโยบาย Every Women Every Child ขององค์การสหประชาชาติ และองค์การอนามัยโลกซึ่งจากการสำรวจของสำนักสถิติแห่งชาติสำรวจใน ปี พ.ศ.2556 พบว่า แม่ในประเทศไทยเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ใน 6 เดือนแรกเพียง 12 เปอร์เซ็นต์ และแม่ที่อยู่ในกรุงเทพมหานครมีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียง 1 เปอร์เซ็นต์ สาทุน บางกระ (Bangkra, 2014) และจากตัวชี้วัดที่สำคัญเกี่ยวกับการกินนมแม่ ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2555 ในรายงานการวิจัยของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (National Statistical Office, 2013) พบว่า เด็กอายุต่ำกว่า 6 เดือนกินนมแม่อย่างเดียวร้อยละ 12.3 เด็กที่กินนมแม่ติดต่อกัน 1 ปี มีร้อยละ 32.4 เด็กอายุ 6-8 เดือนได้รับอาหารแข็ง อาหารเหลว หรืออาหารอ่อน ร้อยละ 74.8

นอกจากนั้นอีกหนึ่งเหตุผลที่ทำให้อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับต่ำมาก คือการทำการตลาดของบริษัทนมผงที่มีการสื่อสารเกี่ยวกับนมผงผ่านสื่อต่าง ๆ เช่นการโฆษณา (Advertising) การตลาดทางตรง (Direct Marketing) การใช้พนักงานขาย (Personal Selling) การส่งเสริมการขาย (Sales Promotion) การปฏิสัมพันธ์ทางการตลาด (Interactive Marketing) การตลาดอินเทอร์เน็ต (Internet Marketing) และการใช้บรรจุภัณฑ์ (Packaging) เพื่อส่งเสริมและจูงใจให้แม่หรือผู้มีบุตรเกิดการทดลองใช้ การตัดสินใจซื้อ และการหันมาเลี้ยงลูกด้วยนมผง การทำการตลาดของบริษัทนมผงที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงก็คือ การสร้างมายาคติให้แม่กลัวโดยตามว่า “นมผงเท่ากับนมแม่” กิตติ กันภัย และบรรสรศักดิ์ จรรย์ (Kanpai & Chiadamrong, 2013)

การควบคุมการตลาดนมผงองค์การอนามัยโลก (World Health Organization-WHO) และประเทศสมาชิกเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการประกาศใช้หลักเกณฑ์สากลว่าด้วยการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก (International Code of Marketing of

Breast-milk Substitutes-CODE) ซึ่งกำหนดไว้เพื่อปกป้องเด็กทุกคนให้มีโอกาสได้กินนมแม่
พรธิดา พัฒทองศิริวัฒน์ ทิพย์ธราดล และยุพยง แห่งเชาวนิช (Padthong, Tiptaradol &
Yupayong, 2013) และในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนม องค์การอนามัยโลกและองค์การ
ทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูนิเซฟ (United Nations Children's Fund - UNICEF)
ก็มีการแนะนำให้ลูกควรได้กินนมแม่อย่างเดียว ตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 เดือน และควรกิน
ต่อเนื่องไปจนลูกอายุ 2 ปี หรือนานกว่านั้น ควบคู่กับอาหารตามวัยที่เหมาะสม กรมอนามัย
(Department of Health, 2018)

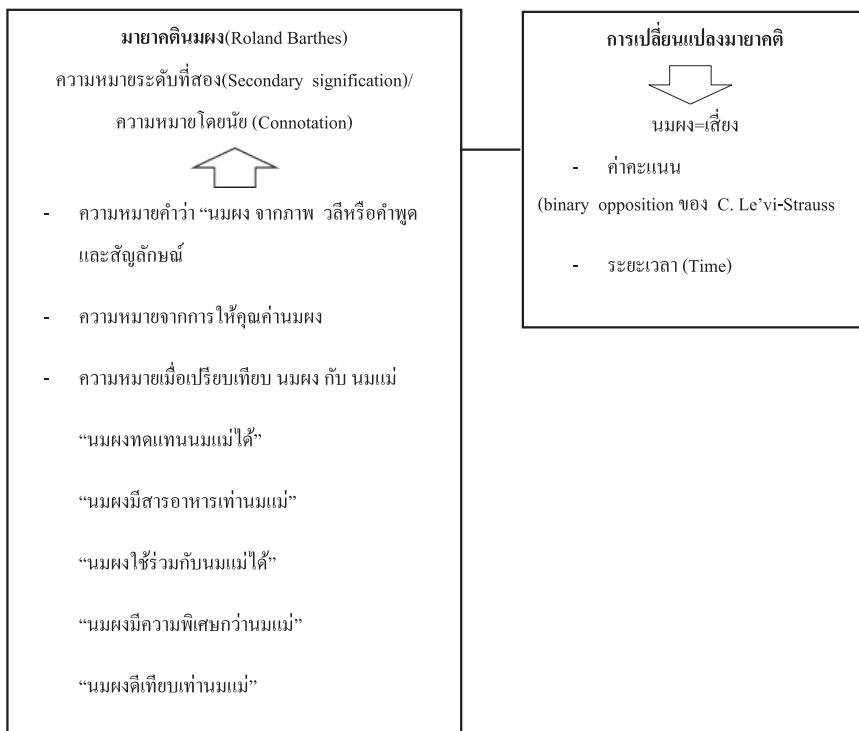
โครงการรณรงค์การส่งเสริมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ปี พ.ศ. 2557 ได้มีการจัดทำ
โครงการสื่อสารเพื่อสนับสนุนนมแม่และผลักดันร่าง พรบ.ควบคุมการตลาดอาหารทารก
และเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์หนึ่งที่เกี่ยวข้องกับมายาคติก็คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจ
ต่อประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวอย่างน้อย 6 เดือน
เน้นทำการรณรงค์สื่อสารสู่สาธารณะภายใต้แนวคิดการรณรงค์คุณประโยชน์ของนมแม่
ต่อสุขภาพและต่อเศรษฐกิจ เน้นกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ ผู้หญิงวัยเจริญพันธุ์ในกรุงเทพมหานคร
ประชาชน และกลุ่มเป้าหมายรอง คือ สามังและญาติของกลุ่มผู้หญิงแพทย์พยาบาลและ
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งจัดทำในรูปแบบของ Media Education Campaign ผ่านสื่อวิทยุ
โทรทัศน์ สื่อ BTS ป้ายข้างรถโดยสารประจำทาง และเว็บไซต์มีกรอบเวลาในการรณรงค์
ระหว่างเดือนเมษายน 2557 – เดือนพฤศจิกายน 2557

ภายหลังจากที่โครงการรณรงค์การส่งเสริมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้มีการใช้สื่อของ
โครงการเพื่อสื่อสารรณรงค์ให้มีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่แล้ว โครงการฯ จึงได้มีการวิจัย
“มายาคติและการเปลี่ยนแปลงมายาคตินมผงของแม่ในกรุงเทพมหานคร” เพื่อสำรวจ
มายาคตินมผง ซึ่งเป็นการสื่อความหมายของบริษัทนมผงจนนำไปสู่การสร้างความคิด
ผิด ๆ ตรงข้ามกับความเป็นจริงเกี่ยวกับนมผงให้เป็นที่รับรู้เสมือนว่าเป็นธรรมชาติ ได้แก่
นมผงทดแทนนมแม่ได้ นมผงมีสารอาหารเท่าเทียมนมแม่ นมผงใช้ร่วมกับนมแม่ได้ นมผง
มีความพิเศษกว่านมแม่และนมผงดีเทียบเท่าเทียมนมแม่ เป็นต้น และเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลง
มายาคตินมผงไปสู่ความหมายนมผงเท่ากับเสียงในระดับค่าคะแนนมากกว่า 8 คะแนน
จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน อันจะนำมาซึ่งข้อมูลที่จะนำไปใช้ประกอบการวางแผน
การสื่อสารเพื่อลดมายาคติของประชาชนที่มีต่อนมผงต่อไป และเพื่อเป็นแนวทางในการ
สร้างสื่อเพื่อรณรงค์การส่งเสริมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายแม่
ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจมายาคตินมผงของแม่ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงมายาคตินมผงของแม่ในเขตกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับมายาคติของ โรลันด์ บาร์ธส์ (Roland Barthes) ซึ่งเป็นนักวิชาการชาวฝรั่งเศส นักคิดด้านวัฒนธรรมศึกษาของสำนักโครงสร้างนิยม (Structuralism) ด้านโครงสร้างนิยมเชิงสัญลักษณ์ ศึกษาความหมายสัญลักษณ์ (Signified) อันเป็นพื้นที่

ชุกซ่อนอุดมการณ์หรือมายาคติ (Myth) โดยการนำเอาหลักสัญลักษณ์วิทยา มาใช้ในการวิเคราะห์ ตัวอย่างของบทประเภทต่างๆ โดยใช้ลักษณะการตีความสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายทางการเมืองมีแนวคิดที่สำคัญคือ การแยกความหมายออกเป็นสองระดับ แนวคิดเรื่องมายาคติและหน้าที่ของมายาคติ ดังนี้

1.1 การแยกระดับความหมายออกเป็นสองระดับคือ ความหมายโดยตรงกับความหมายโดยนัย ความหมายระดับแรก (Primary Signification) คือความหมายในขั้นต้น (First Order) หรือความหมายโดยตรง (Denotation) นั้น เป็นความหมายลำดับแรกที่มีลักษณะเป็นวัตถุวิสัย (Objective) หรือถ้าเทียบเคียงก็คือเป็นความหมายตามตัวของภาษา (Literal Meaning) ที่เปิดค้นได้จากพจนานุกรมทั่วไป ส่วนความหมายระดับที่สอง (Second Signification) คือความหมายในลำดับที่สอง (Second Order) หรือความหมายโดยนัย (Connotation) เป็นความหมายที่มีลักษณะอัตวิสัย (Subjective) หรือบางครั้งก็ถูกมองว่าเป็นการตีความที่ถูกใส่ความหมายเชิงสังคม/วัฒนธรรม (Social/Cultural Meaning) เอาไว้ กาญจนา แก้วเทพ (Kaewthep, 2001)

1.2 แนวคิดเรื่องมายาคติ จากแนวคิดเกี่ยวกับการแยกระดับความหมายออกเป็นสองระดับ ความหมายโดยนัยเท่านั้นที่มายาคติต่างๆ จะทำงานอยู่และ ณ ความหมายระดับนี้ มายาคติได้ถูกสร้างอยู่ตลอดเวลา ความหมายโดยนัยจึงมักเป็นพื้นที่ที่ชุกซ่อนอุดมการณ์ทางสังคมเอาไว้ มายาคติเป็นกระบวนการสรุปรวบยอดความคิด (Conceptualisation) ของคนในแต่ละสังคมต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งและเบื้องหลังของมายาคติเหล่านั้นก็คือ ทัศนคติการปฏิบัติของอุดมการณ์ต่างๆ ด้วย เช่น มายาคติเกี่ยวกับ “ผู้หญิง” ก็คือ เพศที่อ่อนแอ/เข้าใจยาก/เน้นแต่อารมณ์ ส่วนมายาคติเกี่ยวกับ “ผู้ชาย” ก็คือ เพศที่เข้มแข็ง/เข้าใจโลกและชีวิต/มีเหตุผล ซึ่งเบื้องหลังกรอบวิธีคิดนี้ผลิตออกมาจากอุดมการณ์ที่เชื่อว่าเพศชายมีอำนาจมากกว่าเพศหญิง หรือมายาคติเกี่ยวกับ “ความสำเร็จ” ก็คือสิ่งที่สูงสุดในชีวิตมนุษย์ยุคนี้ซึ่งมีกรอบอุดมการณ์แบบการแข่งขันในระบบทุนนิยมเป็นตัวกำกับอยู่เบื้องหลังความหมายแบบมายาคตินี้คือ การที่สังคมเลือกเฉพาะความหมายโดยนัยบางชุดของ “ผู้หญิง” และ “ผู้ชาย” ออกมาเพื่อเป็นชุดความหมายหลักและมีความชอบธรรมในขณะทีกล่าวว่า “ผู้หญิง” หรือ “ผู้ชาย” ถูกสร้างความหมายโดยนัยเอาไว้มากมาย กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน (Kaewthep & Hinviman, 2008)

การวิเคราะห์มายาคติเป็นการศึกษาที่พยายามเผยให้เห็นถึง “สิ่งที่เกิดขึ้น ไม่นิยมพูดถึงกัน” (“What-Goes-Without-Saying”) ในสังคม มายาคติในสังคมคือการพูด/การใช้ภาษาชนิดหนึ่งที่มีเจตนาเฉพาะกำกับ เป็นระบบ ระเบียบและรูปแบบวิธีการสร้างความหมายแบบหนึ่ง (“AMode of Signification, AForm”) ที่ขึ้นกับเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์เฉพาะ

ชุดหนึ่งมีขีดจำกัดของการใช้และมีกระบวนการทำให้เกิดการยอมรับในสังคมในวงกว้าง ภาษาคือการพูด/การใช้ภาษาแบบหนึ่งที่ทำผ่านวาทกรรมภาษาคติมิได้ถูกนิยามด้วย สิ่งที่พูดถึง แต่นิยามด้วยวิธีการที่พูดถึงสิ่งนั้นมากกว่าเมื่อใช้ภาษาพูดถึงวัตถุสิ่งของแต่ วิธีการพูดถึงสิ่งนั้นของแต่ละคนจะแตกต่างกันไป เป็นการสอดคล้องตามนิยามของคนพูด ลงไปด้วยเสมอ ฉะนั้นจึงเป็นการพูด/การใช้ภาษาที่ได้รับการคัดสรรจากประวัติศาสตร์ จนเป็นที่ยอมรับกันในสังคม เพียงแต่ภาษาคติเป็นอะไรก็ได้ที่สามารถสื่อความหมาย ไม่จำเป็นจะต้องเป็นภาษาพูดเพียงอย่างเดียว เช่นภาพเขียน ภาพถ่าย ภาพยนตร์ กีฬา และการแสดง ฯลฯ ชัยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (Charoensin-o-larn, 2008)

1.3 หน้าที่ของภาษาคติ 2 ประการคือหน้าที่ในการชี้ให้เห็นว่ามีเรื่องราวอะไรบ้าง (PointOut) กับหน้าที่ในการกำหนดความคิด (Impose) กระบวนการของการสร้างภาษาคติ คือ ต้องมีกระบวนการเลือกสรร (Selection) และนำมาประกอบเข้าด้วยกัน (Combination) แต่ทว่าเวลาที่ถูกนำเสนอขึ้นนั้น มันกลับถูกนำเสนอราวกับเป็นธรรมชาติ Kaewthep (2001)

2. แนวคิดเกี่ยวกับภาษาคติของ Claude Le'vi-Strauss ซึ่งเป็นนักวิชาการของสำนักคิด ด้านวัฒนธรรมศึกษาของสื่อสำนักโครงสร้างนิยม (Structuralism) ด้านมานุษยวิทยา แนวโครงสร้าง (Structural Anthropology) แนวคิดเกี่ยวกับภาษาคติที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้คือ โครงสร้างของปรัมปราคติ (Myth) จะมีลักษณะเป็น “คู่ที่ตรงกันข้าม” (BinaryOpposition) เช่น ดิบ/สุก ขาว/ดำ หญิง/ชาย เด็ก/ผู้ใหญ่ คนดี/คนร้าย และ จำเป็นต้องมีซึ่งกันและกันจึงจะเกิดความหมายขึ้นได้ Kaewthep (2001)

การวิจัยครั้งนี้ นำแนวคิดภาษาคติของRoland Barthesเกี่ยวกับความหมายโดยนัย มาใช้สร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำรวจภาษาคติ นมผงผ่านภาพวลีหรือคำพูด และสัญลักษณ์เมื่อเอ่ยถึงคำว่า นมผง พร้อมเบื้องหลัง หรือที่มา สำรวจภาษาคตินมผงจากการประเมินคุณค่า และสำรวจภาษาคตินมผงจากวลี เปรียบเทียบนมแม่กับนมผงได้แก่ “นมผงทดแทนนมแม่ได้” “นมผงมีสารอาหารเท่านมแม่” “นมผงใช้ร่วมกับนมแม่ได้” “นมผงมีความพิเศษกว่านมแม่” และ “นมผงดีเทียบเท่านมแม่” และการสำรวจภาพรวมของการให้ค่าระดับคะแนนความหมายของคำว่า นมผง=เสี่ยง นำลักษณะคะแนนแบบ “คู่ที่ตรงกันข้าม” (Binary Opposition) ของ Claude Le'vi-Strauss มาใช้โดยปรับเป็นคะแนน 1-10 และศึกษาความยาวนานของระยะในการเปลี่ยนแปลง ค่าระดับความหมายของคำว่า นมผง = เสี่ยง ได้มากกว่า 8 คะแนน

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับปัจจัยที่สัมพันธ์กับระยะเวลาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ได้แก่งานวิจัยของศิริธร พลายชุม

เทียมสร ทองสวัสดิ์ และ ลาวัลย์ สมบูรณ์ (Plaichum, Tongswas & Somboon, 2012) ที่พบว่าความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของนมแม่และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เจตคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวการได้รับบริการสาธารณสุข ทักษะในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวและการได้รับคำแนะนำ/สนับสนุนจากบุคคลอื่น มีความสัมพันธ์ทางบวกกับระยะเวลาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่น และงานวิจัยของ เพ็ญรุ่ง นวลแจ่ม และคณะ (Nualcham, et al., 2013) ก็พบว่าความถี่ในการได้รับคำแนะนำในการปฏิบัติตัวขณะตั้งครรภ์ และความรู้ที่ได้รับถึงประโยชน์ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาในการเลี้ยงและพฤติกรรมในการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมแม่นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวกับสาเหตุหรือปัจจัยที่แม่ไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนได้จากงานวิจัยของนิคยาสินสุกใสวิวรรณอยู่สำราญและรุจภาณุไพบูลย์ (Sinsuksai, Yusamran & Phupaibul, 2014) ที่พบว่ามารดาไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือนตามคำแนะนำขององค์การอนามัยโลกและกระทรวงสาธารณสุข เนื่องจากต้องออกไปทำงาน น้านมไม่พอ และกลัวว่าลูกจะติดนมแม่ทำให้เลิกยากและงานวิจัยของนิศาชล เศรษฐไกรกุล และกิตติพร ทัพศาสตร์ (Cetthkrikul & Tupsart, 2019) ที่พบว่าสาเหตุที่สำคัญที่สุดของการให้นมผงเสริมคือการที่แม่คิดว่าตนเองมีน้านมไม่เพียงพอและการที่แม่ต้องกลับไปทำงานหรือเรียน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเหล่านี้จะเห็นได้ว่ามีทั้งความหมายเบื้องหลังที่ส่งเสริมมายาคติหลักในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และความหมายเบื้องหลังที่ส่งเสริมมายาคตินมผงให้มีโอกาสใช้เลี้ยงลูกได้

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่อง“มายาคติและการเปลี่ยนแปลงมายาคตินมผงเท่ากับเลี้ยงของแม่ในกรุงเทพมหานคร” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบของการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มประชาชนเพศหญิง อายุตั้งแต่ 15 ปี แต่ไม่เกิน 40 ปี เนื่องจากช่วงอายุดังกล่าวเป็นช่วงวัยเจริญพันธุ์สามารถมีบุตรได้และมีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยมีการกำหนดขนาดตัวอย่างจำนวน 40 คน และวิธีการคัดเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งเป็นกลุ่มแรกกลุ่มละ 8-12 คนประกอบด้วย 1) กลุ่มรายได้น้อย คือ มีรายได้วันละ 300 บาท หรือเดือนละไม่เกิน 10,000 บาท 2) กลุ่มรายได้ปานกลาง คือ มีรายได้เฉลี่ยเดือน

ละ 20,000-30,000 บาท 3) กลุ่มรายได้สูง คือ มีรายได้เฉลี่ยเดือนละมากกว่า 30,001 บาท ขึ้นไป 4) กลุ่มแม่บ้าน 5) กลุ่มที่ทำงานนอกบ้านเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีเนื้อหาประเด็นการสัมภาษณ์หลัก 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อสำรวจมายาคตินมผงของกลุ่มตัวอย่าง และที่มาของมายาคติดังกล่าวและส่วนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อสำรวจภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงมายาคตินมผงของกลุ่มตัวอย่าง และเหตุผลประกอบเบื้องหลังของการเปลี่ยนแปลงมายาคติดังกล่าว

การวิเคราะห์ผล เป็นการนำข้อมูลคำตอบและความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่มมาจำแนกหมวดหมู่และจำนวนความคิดเห็นตามประเด็นโดยไม่มีอคติจากนักวิจัยเข้าไปเกี่ยวข้อง และการนำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนา อธิบาย ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดเกี่ยวกับมายาคติ สรุปลอกมาตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้

ผลการวิจัย

จากการรวบรวมข้อมูล เพื่อวัดตัวแปรมายาคตินมผงแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ผลการวิจัยส่วนข้อมูลพื้นฐานผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม 2) ผลการวิจัยส่วนของมายาคตินมผงและ 3) ผลการวิจัยส่วนของการเปลี่ยนแปลงมายาคตินมผง

1. ผลการวิจัยส่วนข้อมูลพื้นฐานผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างแม่มีทั้งเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวมากกว่า 6 เดือน เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวน้อยกว่า 6 เดือน เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ควบคู่นมผงตั้งแต่แรกเกิด และเลี้ยงลูกด้วยนมผงอย่างเดียว เหตุผลของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน และมากกว่า 6 เดือนได้คือ ปริมาณน้ำนมแม่เพียงพอ และปั๊มนมแม่เก็บสำรองไว้เพียงพอแม้ต้องกลับไปทำงานภายหลังจากครบกำหนดวันลาคลอดส่วนแม่ที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวน้อยกว่า 6 เดือน เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ควบคู่กับนมผงตั้งแต่แรกเกิดและเลี้ยงลูกด้วยนมผงอย่างเดียว เหตุผลสำคัญคือปริมาณน้ำนมแม่ทั้งไม่มีน้ำนม น้ำนมมีน้อย น้ำนมหมด และเหตุผลเกี่ยวกับหน้าที่การงานคือครบกำหนดวันลาคลอดต้องกลับไปทำงานและที่ทำงานไม่มีพื้นที่และเวลาที่อำนวยความสะดวกการปั๊มนมแม่และจัดเก็บน้ำนมแม่ รายละเอียดการเลี้ยงลูกด้วยนมผงและนมแม่ของกลุ่มตัวอย่างแสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และนมผงของกลุ่มตัวอย่าง

รายการ	รายได้น้อย	รายได้ปานกลาง	รายได้สูง	แม่บ้าน	นอกบ้าน
นมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน	3	1	0		1
นมแม่เพียงอย่างเดียวมากกว่า 6 เดือน	4	2	5	8	4
นมแม่เพียงอย่างเดียวน้อยกว่า 6 เดือน	4	3	4	3	4
นมแม่ควบคู่กับนมผงตั้งแต่แรกเกิด		2		1	2
นมผงเพียงอย่างเดียว	1	1			

2. ผลการวิจัยส่วนของมายาคตินมผง

2.1 การสำรวจความหมายโดยนัยจากภาพ คำพูดหรือวลี สัญลักษณ์แรกที่เห็นเมื่อเอ่ยคำว่า “นมผง” ผลการวิจัยพบว่า ภาพแรกที่แม่เห็นคือ ภาพกระป๋องนมมากที่สุด คำพูดหรือวลีแรกที่แม่จะกล่าวมากที่สุด คือวลีหรือคำพูดในหมวดหมู่ของคุณสมบัติของนมผง และวลีหรือคำพูดในหมวดหมู่ของความยากง่ายในการใช้นมผง ซึ่งจะมีจำนวนความเห็นใกล้เคียงกัน รองลงมาคือวลีหรือคำพูดในหมวดหมู่ลักษณะของนมผง และสัญลักษณ์แรกที่แม่เห็นคือ สัญลักษณ์ในหมวดหมู่ของยี่ห้อนมผงมากที่สุด

2.2 การสำรวจความหมายโดยนัยจากการให้คุณค่านมผง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้คุณค่านมผงเป็นบวกมากกว่าคุณค่านมผงเป็นลบ คุณค่านมผงที่เป็นบวกคือ “นมผงเท่ากับอาหาร อาหารเสริมสิ่งที่ทดแทนนมแม่ ตัวช่วยแม่ และคล้ายนมแม่” ส่วนคุณค่านมผงเป็นลบได้แก่ “นมผงเท่ากับป่วยง่าย ไข้โรค สารอาหารน้อยกว่านมแม่ปรุงแต่งไม่ธรรมชาติ ไม่ประหยัด ราคาแพง” ที่มาของการให้คุณค่านมผงของกลุ่มตัวอย่างมาจากประสบการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมผง และจากการที่พบเห็นแม่คนอื่นที่ต้องมีความจำเป็นในการเลี้ยงลูกด้วยนมผงเพราะน้ำนมมีน้อย น้ำนมหมดเร็ว และครบเวลาคลอดต้องกลับเข้าทำงาน เมื่อพิจารณาจากกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มจะเห็นได้ว่า มีการให้ความหมายของนมผงเกี่ยวกับคุณค่าที่ใกล้เคียงกัน

โดยที่กลุ่มตัวอย่างแม่รายได้น้อยจะให้คุณค่าของนมผง “เป็นอาหารและอาหารเสริมมีสารอาหารไม่เท่านมแม่ ช่วยทดแทนนมแม่และคล้ายนมแม่”

คุณค่านมผงของกลุ่มตัวอย่างแม่รายได้ปานกลางคือ “นมผงเป็นตัวช่วยนมแม่ปรุงแต่งไม่ธรรมชาติ ทดแทนนมแม่ได้ เป็นอาหารเสริมและเท่ากับป่วยง่าย ไข้โรค”

คุณค่านมผงของกลุ่มตัวอย่างแม่รายได้สูงคือ “นมผงเป็นอาหารและอาหารเสริมช่วยทดแทนนมแม่ และคล้ายนมแม่”

คุณค่าของนมของกลุ่มตัวอย่างแม่บ้านคือ “นมผงเท่ากับราคาแพง ไม่ประหยัดทดแทนนมแม่ได้ สารอาหารน้อยกว่านมแม่ และปวย่ายจีโรค”

คุณค่าของนมของกลุ่มตัวอย่างแม่ทำงานนอกบ้าน คือ “นมผงเป็นตัวช่วยนมแม่เป็นอาหารและอาหารเสริม มีสารอาหารน้อยกว่านมแม่ และปวย่ายจีโรค”

ข้อสังเกตคือคุณค่าของนมผงในกลุ่มตัวอย่างแม่นั้นจะมีประเด็นของความไม่ประหยัดและราคาแพงเข้ามาด้วย นั่นเป็นเพราะว่ารายได้ในการซื้อนมผงมาจากหัวหน้าครอบครัวคือสามีเป็นหลัก

2.3 การสำรวจความหมายโดยนัยจากการเปรียบเทียบนมผงกับนมแม่จากคำว่า “นมผงทดแทนนมแม่ได้” คำว่า “นมผงมีสารอาหารเท่าเทียมแม่” คำว่า “นมผงใช้ร่วมกับนมแม่ได้” คำว่า “นมผงมีความพิเศษกว่านมแม่” และคำว่า “นมผงดีเทียบเท่าเทียมแม่” ผลการวิจัยพบความหมายของนมผงในภาพรวมได้ว่า “นมผงมีสารอาหารและดีไม่เทียบเท่าเทียมแม่ แต่ทดแทนและใช้ร่วมกับนมแม่ได้ รวมถึงมีความพิเศษกว่านมแม่ในบางประการ”

เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มจะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างแม่รายได้สูงและกลุ่มตัวอย่างแม่รายได้ต่ำมีการให้ความหมายของนมผงที่เหมือนกันกับความหมายในภาพรวม ส่วนกลุ่มตัวอย่างแม่ทำงานนอกบ้านมีการให้ความหมายของนมผงที่ใกล้เคียงกันกับความหมายในภาพรวม แต่ต่างกันเพียงเล็กน้อยจากประเด็นนมผงทดแทนนมแม่ไม่ได้ มีจำนวนความเห็นใกล้เคียงกับนมผงทดแทนนมแม่ได้ ด้วยเหตุผลจากการที่นมผงไม่สามารถทดแทนด้านสารอาหาร ด้านความรักและความใกล้ชิดและด้านความเป็นธรรมชาติ ส่วนกลุ่มตัวอย่างแม่รายได้ปานกลางและกลุ่มตัวอย่างแม่บ้าน มีการให้ความหมายของนมผงที่แตกต่างกับความหมายในภาพรวมในประเด็นของนมผงพิเศษกว่านมแม่ ด้วยเหตุผลของความสะดวกเหตุผลของความเห็นแสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงความหมายโดยนัยจากการเปรียบเทียบนมผงกับนมแม่

ประเด็น	ความเห็น	เหตุผล
สารอาหาร	นมผง	● นมผงแค่เลียนแบบ แค่ใกล้เคียง ไม่ใส่ใจความครบถ้วนของสารอาหาร
	มีสารอาหาร	● เด็กเจ็บป่วยบ่อย เจ็บป่วยง่าย ถ่ายยาก และแพ้
	ไม่เท่า	● นมผงผลิตมาจากโรงงานเป็นการปรุงแต่ง
	นมแม่	● ไม่มีโฆษณาบอกว่านมผงมีสารอาหารเท่านมแม่
	ดี	● ลูกอ้วน เจ็บป่วยบ่อยและง่าย
	ดี	● สารอาหารมีไม่เท่านมแม่
	ไม่เท่า	● ความผูกพัน ความใกล้ชิด ไม่เทียบเท่าการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
การใช้ร่วมกัน	นมผง	● นมผงมีราคาแพง แต้นมแม่ไม่ต้องซื้อ
	ใช้ร่วมกัน	● สำหรับแม่ที่มีน้ำมน้อย แต่ต้องให้สัดส่วนนมแม่นมากกว่า
	กับนมแม่ได้	● สำหรับแม่ที่ไม่มีเวลา แม่ที่ต้องทำงานนอกบ้าน ต้องไปธุระนอกบ้าน ต้องทำงานหลังจากครบกำหนดคลอด
ความพิเศษ	นมผง	● มีสารอาหารน้อยกว่า
	ไม่พิเศษกว่า	● ความผูกพันระหว่างแม่กับลูกไม่มี
	นมแม่	● ลูกแพ้ ถ่ายยาก
		● ค่าใช้จ่ายแพงกว่า
		● ไม่ได้สารอาหารโดยตรงจากแม่
	นมผง	● สะดวก เก็บได้นาน ไม่เสียเวลา ชงได้เรื่อยๆ ไม่ต้องรอป้อนนม
	พิเศษกว่า	● เป็นตัวช่วยเวลานมแม่หมด แม่กลับเข้าทำงาน
การทดแทน	นมแม่	● คุณประโยชน์ใกล้เคียงนมแม่
	นมผง	● ปริมาณของน้ำนมแม่น้อย น้ำนมแม่ไม่มี น้ำนมแม่หมด
	ทดแทน	
	นมแม่ได้	
	นมผง	● ทดแทนสารอาหาร ทดแทนความรักความใกล้ชิด ทดแทนความเป็นธรรมชาติเหมือนนมแม่ไม่ได้
	ทดแทนนมแม่ไม่ได้	

2.4 การสำรวจมาหาดินนมผงจากความสงสัยเกี่ยวกับนมผงพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคำถามเกี่ยวกับสารอาหารในนมผงมากที่สุดคือ เหตุผลของความต่างกันของสารอาหารในนมผงแต่ละยี่ห้อที่มาของสารอาหารในนมผง ความจำเป็นของสารอาหาร ราคาแพงในนมผง รายละเอียดของสารอาหารแต่ละชนิดข้างกล่อง รองลงมาคือ คำถามเกี่ยวกับการ

ผลิตและราคา คือ เหตุผลของราคาแพง มาตรฐานการผลิต เหตุผลของการผลิตเป็นผง ไม่ผลิตเป็นน้ำนมพร้อมดื่ม เหตุผลของช่วงอายุกับความแตกต่างของการดื่มนมผงและความแตกต่างของนมผงราคาแพงกับราคาถูก คำถามเกี่ยวกับกิจกรรมของบริษัทนมผง ได้แก่ การแจกนมผงให้แม่หลังคลอดตามโรงพยาบาล การมีอยู่ของกฎหมายควบคุมการโฆษณานมผง และคำถามเกี่ยวกับการเปรียบเทียบนมผงกับนมแม่คือ การวัดได้ของนมผงว่าดีกว่านมแม่จริง หลักฐานหรือสถิติของคนที่มีโอคิวสูงหรือคนที่แข็งแรงและคนเก่งที่มาจากการได้รับการเลี้ยงดูด้วยนมผง จากผลการศึกษาที่กลุ่มตัวอย่างมีการตั้งคำถามหรือมีความสงสัยที่หลากหลายเกี่ยวกับนมผงแสดงให้เห็นถึงการรู้เท่าทันมายาคตินมผงของกลุ่มตัวอย่าง

ในขณะเดียวกันการวิจัยครั้งนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างแม่มีความสงสัยเกี่ยวกับนมแม่ในประเด็นของวิธีการที่จะเพิ่มปริมาณน้ำนมแม่ความเป็นไปได้ในการมีธนาคารรับน้ำนมแม่ ความจริงจรงในการณรงค์เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การมีกฎหมายให้ชัดเจนว่าเด็กทารกควรกินนมแม่อย่างน้อย 6 เดือน และการมีองค์ความรู้เกี่ยวกับนมแม่ที่ชัดเจนเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่าเป็นข้อสงสัยภายใต้ความต้องการที่จะให้แม่เลี้ยงลูกด้วยน้ำนมแม่ได้อย่างครบถ้วนอยู่เบื้องหลัง

2.5 การสำรวจความหมายโดยนัยจากคำถามนมผง=เลี้ยง ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความหมายเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรกคือกลุ่มแม่ตัวอย่างที่มีความเห็นมากที่สุด คือ ให้ความหมายเป็นลบได้แก่ กลัวแพ้ ไม่สบายใจไม่ดี ไม่กล้าให้ลูกดื่มอีก ตกใจ และไม่ปลอดภัย กลุ่มแม่ตัวอย่างที่มีความเห็นรองลงมาคือ กลุ่มที่ให้ความหมายเป็นกลางได้แก่ เฉยๆ ไม่รู้ ลีเกอะไร แปลกใจ และรับสภาพ และกลุ่มแม่ตัวอย่างบางส่วนที่ให้ความหมายเป็นบวกได้แก่ เป็นการกระตุ้นให้มีความพยายามเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มากขึ้น อย่างไรก็ตามแม้ความหมายของนมผง=เลี้ยงจะเป็นความหมายที่เป็นลบที่พบมากในการวิจัยครั้งนี้แต่กลุ่มตัวอย่างก็เห็นว่ายังคงมีความจำเป็นในการใช้นมผงเลี้ยงลูกสำหรับแม่ที่ไม่มีทางเลือกได้แก่ แม่ที่ไม่มีปริมาณน้ำนมที่เพียงพอ แม่ที่ต้องทำงาน

3. ผลการวิจัยส่วนของการเปลี่ยนแปลงมายาคตินมผง

3.1 ผลการศึกษาจะแนบความหมายของคำว่า “นมผง=เลี้ยง” จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ค่าระดับคะแนน 10 คะแนน มีจำนวนความเห็นมากที่สุด รองลงมาคือระดับ คะแนน 5 คะแนน และระดับคะแนน 8 คะแนน ตามลำดับ การวิจัยครั้งนี้มีเป้าหมายในการนำข้อมูลจากการวิจัยไปวางแผนการสื่อสารเพื่อสร้างระดับคะแนนความหมายของคำว่า “นมผง=เลี้ยง” มากกว่า 8 คะแนน ซึ่งจากผลการวิจัยจะพบว่า เหตุผลของ

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ระดับคะแนนความเสี่ยงเท่ากับ 8 และน้อยกว่า 8 นั้นมีเหตุผลมาจากความจำเป็นที่ต้องใช้นมผงในการเลี้ยงลูกเพราะแม่ไม่มีน้ำนมและต้องทำงาน เหตุผลของการเป็นทางเลือกสำหรับแม่ที่มีน้ำมน้อย น้ำนมหมด และต้องทำงานเหตุผลของการเลี้ยงลูกด้วยนมผงทั้งจากลูกของตนเองและลูกของคนรอบข้างยังคงแข็งแรงเติบโตและปลอดภัย อีกทั้งยังไม่มีผลของความเสี่ยงจากนมผงที่ชัดเจน และมีข้อน่าสังเกตคือเหตุผลในกลุ่มแม่ตัวอย่างที่ให้ระดับคะแนนความเสี่ยงเท่ากับ 4 คะแนน คือเหตุผลที่ยังคงมีการผลิตนมผงจำหน่ายในท้องตลาดอยู่จึงไม่เสี่ยง ถ้าเสี่ยงคงไม่มีการผลิตออกมาจำหน่ายให้แม่ใช้เลี้ยงลูก ส่วนกลุ่มแม่ตัวอย่างที่ให้ระดับคะแนนความเสี่ยงมากกว่า 8 นั้น เหตุผลสำคัญก็ยังคงมาจากการให้นมผงเป็นทางเลือกสำหรับแม่บางคนในการเลี้ยงลูกและเด็กบางคนก็ไม่ได้รับความเสี่ยงใด ๆ จากการดื่มนมผงเช่นกัน

3.2 ผลการวิจัยพบว่า สิ่งสำคัญที่สุดที่มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำว่า “นมผง=เสี่ยง” ของกลุ่มตัวอย่างคือ ประสบการณ์ของตัวแม่เองมีจำนวนความเห็นมากที่สุด ทั้งประสบการณ์ตรงจากการเลี้ยงลูกตัวเองและประสบการณ์จากคนเป็นแม่ด้วยกัน สิ่งที่มีบทบาทรองลงมาคือ การรณรงค์ สติติ หลักฐาน การวิจัยโรงพยาบาล แพทย์และผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีความเห็นจำนวนใกล้เคียงกัน นอกจากนั้นผู้ที่มีบทบาทสำคัญคือ สื่อประเภทรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาโดยเฉพาะเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

3.3 ผลการวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงมายาคตินมผง นำไปสู่การสร้างความหมาย “นมผง=เสี่ยง” ให้เกิดขึ้นในความรู้สึกของแม่นั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีระยะเวลาที่เป็นไปได้ยากหรือไม่รู้อีกกี่ปีจึงจะเปลี่ยนแปลงได้ด้วยเหตุผลจากการไม่มีข้อพิสูจน์เป็นหลักฐานว่านมผง=เสี่ยง เหตุผลที่ยังไม่มีผลเปรียบเทียบเป็นหลักฐานระหว่างการเลี้ยงลูกด้วยนมผงกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เหตุผลที่ยังไม่มีผลการวิจัยมายืนยัน เหตุผลที่แมียังต้องพึ่งนมผงในการเลี้ยงลูก และเหตุผลจากการที่ลูกตนเองและลูกคนอื่นยังดื่มนมผงได้โดยยังแข็งแรงไม่เกิดปัญหาใด ๆ ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างแม่ที่ให้ค่าระดับคะแนนความหมาย “นมผง=เสี่ยง” เท่ากับ 8 คะแนน และน้อยกว่า 8 คะแนน แสดงความคิดเห็นว่า ระยะเวลาที่จะเก็บความหมายของคำว่า “นมผง=เสี่ยง” ไว้ในความรู้สึกมากกว่า 8 คะแนนนั้น เป็นระยะเวลาที่เป็นไปได้ยาก หรือไม่รู้อีกกี่ปีเป็นจำนวนมากที่สุด นอกนั้นก็ เป็นระยะเวลาที่กำหนดจำนวนปีเป็นช่วงเวลา ได้แก่ ระยะเวลาช่วง 1- 40 ปี และระยะเวลาที่กำหนดจำนวนปีเริ่มต้นได้แต่กำหนดปีที่สิ้นสุดไม่ได้ ได้แก่ ระยะเวลา มากกว่า 20 ปี ระยะเวลา มากกว่า 100 ปี

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสามารถอภิปรายได้ใน 3 ประเด็นหลักคือ มายาคตินมผง การลดมายาคตินมผง และการเปลี่ยนแปลงมายาคตินมผง=เลี้ยง

1. มายาคตินมผงที่ค้นพบจากงานวิจัยครั้งนี้เกี่ยวข้องกับข้อจำกัดจากสภาพความเป็นจริงทางชีวภาพและสภาพทางสังคมของแม่ รวมถึงภาคปฏิบัติการของมายาคตินมผงจากการส่งเสริมการตลาด จากมายาคตินมผงที่พบคือ “นมผงเป็นอาหารและอาหารเสริมที่คล้ายนมแม่แม้มีสารอาหารและดีไม่เทียบเท่านมแม่ แต่ทดแทนและใช้ร่วมกับนมแม่ได้ รวมถึงมีความพิเศษกว่านมแม่ในเรื่องของความสะอาด” การที่พบมายาคตินมผงเช่นนี้ในงานวิจัยเป็นเพราะการเป็นแม่นั้นมีทั้งความหมายที่มาจากชีวภาพคือหญิงผู้ให้กำเนิดหรือเลี้ยงดูและความหมายที่มาจากสังคมและวัฒนธรรม กาญจนา แก้วเทพ (Kaewthep, 1993) ดังนั้นสภาพความเป็นจริงของแม่ทั้งในทางชีวภาพที่แม่บางคนไม่มีน้ำนมหรือน้ำนมมีน้อย และน้ำนมหมดเร็ว และสภาพความเป็นจริงทางสังคมของแม่ที่ต้องทำงานนอกบ้านและได้รับสิทธิลาเพื่อคลอดบุตรตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานฉบับที่ 7 ปี พ.ศ. 2562 ได้ไม่เกิน 98 วันราชกิจจานุเบกษา (Government Gazette, 2019) จึงเป็นข้อจำกัดที่ทำให้มายาคตินมผงซึ่งชุกช่อนอยู่เข้ามามีบทบาทในการสร้างความหมายนั้นก็คือกำลังทำหน้าที่ของมายาคติในการชี้ให้เห็นว่ามีเรื่องราวอะไรบ้าง (Point Out) และทำหน้าที่ในการกำหนดความคิด (Impose) โดยผ่านกระบวนการสร้างมายาคติที่มีการเลือกสรร (Selection) การประกอบเข้าด้วยกัน (Combination) และนำเสนอราวกับเป็นธรรมชาติ Kaewthep (2001) จนแม่หลายคนไม่อาจปฏิเสธนมผงในการเลี้ยงลูกได้ มายาคตินมผงที่มีเบื้องหลังของความหมายจากสภาพความเป็นจริงทางสังคมและทางชีวภาพของแม่นี้ยังพบได้ในงานวิจัยของ นิตยา สิ้นสุกใส จวีวรรณ อยู่สำราญ และ รุจา ภูไพบูลย์ Sinsuksai, Yusamran & Phupaibul (2014) ที่พบว่าแม่ไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวได้นาน 6 เดือน เนื่องจากต้องออกไปทำงาน น้ำนมไม่พอ และงานวิจัยของนิตยา เศรษฐไกรกุล และกิตติพร ทัพสาตร์ Cethhkrikul & Tupsart (2019) ที่พบว่า สาเหตุที่สำคัญที่สุดของการให้นมผงเสริมคือการที่แม่คิดว่าตนเองมีน้ำนมไม่เพียงพอและการที่แม่ต้องกลับไปทำงานหรือเรียน นอกจากข้อจำกัดทางชีวภาพและทางสังคมของแม่แล้วภาคปฏิบัติการของมายาคตินมผงที่กำลังทำหน้าที่กำหนดความคิด ยังมาจากการส่งเสริมการตลาดอาหารทารกและเด็กเล็กที่หลากหลายรูปแบบ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างแม่ทุกคนได้รับผลิตภัณฑ์นมผงแจกจากโรงพยาบาลหลังคลอด และกลุ่มตัวอย่างแม่ที่ไม่สามารถให้นมแม่แก่ลูกได้หลายคนก็เชื่อในนมผงที่ได้รับแจกมาว่าเป็นนมผงที่เหมาะสมสำหรับ

ทดแทนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนุช ใจชื่น และกณณพนธ์ ภักดีเศรษฐกุล (Jaichuen & Phakdeesettakun, 2015) ที่พบว่า การสื่อสารการตลาดของอุตสาหกรรมนมผงส่งผลกระทบต่อมายาคติทัศนคติและพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมผงของหญิงไทย และผู้หญิงที่มีทัศนคติขึ้นชอบการสื่อสารการตลาดของอุตสาหกรรมนมผงจะมีโอกาสเลี้ยงลูกด้วยนมผงมากกว่าผู้หญิงที่มีทัศนคติไม่ขึ้นชอบการสื่อสารการตลาดของอุตสาหกรรมนมผงถึง 2.3 เท่า รวมถึงงานวิจัยของบรรสรค์ เจ็ญดำรง (Chiadamrong, 2016) ที่พบว่าผลลัพธ์จากการส่งเสริมการตลาดนมผงได้สร้างมายาคติ “นมผงเท่ากับนมแม่” ซึ่งทำให้แม่เข้าใจผิดว่านมผงมีสารอาหารเทียบเท่ากับนมแม่ ซึ่งไปกำหนดพฤติกรรมการใช้นมผงเลี้ยงลูกร่วมกับนมแม่หรือใช้นมผงเลี้ยงลูกแทนนมแม่

2. การลดมายาคตินมผงจากผลการวิจัยครั้งนี้ ทำได้ด้วยการนำข้อสงสัยเกี่ยวกับนมผงมาผลิตมายาคติต่อต้าน จากผลการวิจัยที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างแม่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับนมผงในประเด็นของสารอาหาร การผลิตและราคา กิจกรรมของบริษัทนมผง การควบคุมการส่งเสริมการตลาดของนมผง และการมีจริยของหลักฐานหรือสถิติว่านมผงดีกว่านมแม่ ข้อสงสัยเหล่านี้คือการรู้ทันมายาคติซึ่งเป็นกระบวนการสรุปยอดความคิดของคนในแต่ละสังคมต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง Kaewthep & Hinviman (2008) และถูกทำให้รับรู้เสมือนเป็นธรรมชาติที่ต้องยอมรับโดยคุณุฎิ Kaewthep (2001) แต่เมื่อกาปฏิบัติกรของนมผงกำลังจะพยายามทำให้มายาคตินมผงเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดความคิดให้กลายเป็นธรรมชาติ Barthes & Lavers (1991) แต่กลุ่มตัวอย่างแม่อีกยังไม่ได้ยอมรับมายาคตินมผงโดยคุณุฎิเสียทีเดียว ดังนั้นการลดมายาคตินมผงด้วยข้อสงสัยเหล่านี้จากงานวิจัยนับได้ว่าเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับนำไปวางแผนการสื่อสารและสร้างสื่อเกี่ยวกับนมแม่เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจต่อประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวอย่างน้อย 6 เดือน หรือตอกย้ำมายาคตินมแม่อื่น ๆ เช่น นมแม่นั้นที่สุดนมแม่ดีที่สุดหนึ่ง เป็นต้น ด้วยการนำข้อมูลของนมแม่นำมาสื่อสารเพื่อให้ความสงสัยเกี่ยวกับนมผงนั้นยังคงฝังแน่นในความคิดของแม่และสร้างความกระจ่างให้กับข้อมูล วิธีการหรือนโยบายที่กลุ่มตัวอย่างยังคงมีความสงสัยเกี่ยวกับนมแม่ที่พบในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่วิธีการที่จะเพิ่มปริมาณน้ำนมแม่ ความเป็นไปได้ในการมีธนาคารรับน้ำนมแม่ ความจริงจิงในการรณรงค์เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การมีกฎหมายให้ชัดเจนว่าเด็กทารกควรกินนมแม่อย่างน้อย 6 เดือน และการมีองค์ความรู้เกี่ยวกับนมแม่ที่ชัดเจนเป็นไปในแนวทางเดียวกัน การใช้ข้อมูลเพื่อลดมายาคตินมผงด้วยความสงสัยเช่นนี้จึงคล้าย ๆ กับนมแม่ที่เป็นมายาคติหลักของสังคมไทยกำลังผันตัวเองไปเป็นมายาคติต่อต้านทำหน้าที่ต่อต้านมายาคตินมผง

ตามคุณสมบัติประการหนึ่งของมายาคติก็คือ ที่ใดก็ตามที่มีมายาคติ (Myth) ทำงานอยู่ที่นั่น จะมีการผลิตมายาคติต่อต้าน (Counter-Myth) อยู่ด้วยเสมอ กาญจนา แก้วเทพ (Kaewthep, 2010) การลดมายาคตินมพด้วยการให้ความรู้และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นับได้ว่าเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับระยะเวลาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้นานขึ้นดังงานวิจัยของ ศิริธร พลายชุม เทียมสร ทองสวัสดิ์ และ ลาวัลย์ สมบูรณ์ (Plaichum, Tongswas & Somboon, (2012)) ที่พบว่าความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของนมแม่และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทักษะ ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวและการได้รับคำแนะนำ/สนับสนุนจากบุคคลอื่น มีความสัมพันธ์ทางบวกกับระยะเวลาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของแม่วัยรุ่น และงานวิจัยของเพ็ญรุ่ง นวลแจ่ม และคณะ (Nualcham, et al., (2013)) ก็พบว่าความถี่ในการได้รับ คำแนะนำในการปฏิบัติตัวขณะตั้งครรภ์ และความรู้ที่ได้รับถึงประโยชน์ในการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาในการเลี้ยงและพฤติกรรมในการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่

นอกจากนี้ การลดมายาคตินมพด้วยการนำมายาคตินมพที่เป็นลบ ในประเด็นเรื่อง ราคาแพงและค่าใช้จ่ายในการซื้อนมผงเลี้ยงลูกจากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำมาเป็น ข้อมูลวางแผนการสื่อสารเพื่อลดมายาคตินมพได้ เพราะผลจากการส่งเสริมการตลาดของ นมผงทำให้ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายที่ตามมาด้วย ซึ่งต่างจากนมผงที่ไม่ต้องซื้อ ดังที่ จัตุรศุมน พฤติภิญโญ (Prutipinyo, 2017) พบว่าการแจกนมผงฟรีให้กับแม่ตั้งครรภ์หลังคลอด หรือ แม่ที่มีลูกเล็กจะทำให้ลูกจะไม่ดูดเต้าแม่ ร่างกายแม่จะหยุดผลิตน้ำนม เพราะทารกต้อง ดูดนมแม่เพื่อกระตุ้นการสร้างน้ำนมในทันทีหลังคลอด ทำให้ต้องซื้อนมผงมาชงให้ลูกกิน ต่อไปเรื่อย ๆ ครอบครัวที่มีความจำเป็นต้องใช้นมผงจะต้องสูญเสียรายได้เป็นจำนวนมาก

ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งจากข้อสงสัยของกลุ่มตัวอย่างแม่เกี่ยวกับกฎหมาย ควบคุมการโฆษณา นั้น ปัจจุบันมีพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหาร สำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 มีผลบังคับใช้เมื่อ 8 กันยายน 2560 มีหัวใจสำคัญคือ “ควบคุมมิให้บริษัทนมผงทำการส่งเสริมการตลาดนมผงสูตรสำหรับทารกและเด็กเล็กและ อาหารเสริมสำหรับทารก” Department of health (2018) การลดมายาคตินมพด้วยการ เฝ้ารอวัง และผลักดันพระราชบัญญัติให้เป็นที่แพร่หลายก็เป็นการลดมายาคตินมพได้ อีกทางหนึ่ง เพราะผลจากการเฝ้ารอวังการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและ เด็กเล็กผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งเชิงรุกและเชิงรับของกรมอนามัย ยังพบการกระทำที่ฝ่าฝืน กฎหมาย อาทิ มีการแจกหรือการให้ดูปองให้สิทธิลดราคาในร้านค้า โดยเฉพาะร้านค้า ในช่องทางออนไลน์พบการกระทำผิดมากที่สุด สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์ (National News Bureau of Thailand, 2018)

3. การเปลี่ยนแปลงมายาคตินมผง=เสี่ยง ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ จากผลการวิจัยในการเปลี่ยนแปลงมายาคตินมผงให้นำไปสู่ความหมาย นมผง=เสี่ยงที่มีค่าคะแนนมากกว่า 8 คะแนนเป็นระยะเวลาที่เป็นไปได้ยาก หรือไม่รู้อีกกี่ปี ด้วยเหตุผลคือยังไม่มีข้อพิสูจน์ ไม่มีผลเปรียบเทียบ หรือไม่มีผลการวิจัยมาแสดงเหตุผลที่แม่ยังต้องพึ่งนมผงในการเลี้ยงลูก เหตุผลจากการที่ลูกยังดื่มนมผงได้โดยไม่เกิดปัญหา และเหตุผลที่ว่าด้านนมผงเสี่ยงจริง คงไม่ผลิตมาขายแสดงให้เห็นถึงความยากในการเปลี่ยนแปลงมายาคติซึ่งคงมีอยู่เช่น ดังผลการวิจัยครั้งนี้ได้อีกนานเท่าไรหาก ไม่มีข้อมูลเชิงประจักษ์ของความเสี่ยงจากนมผง มาให้เห็นชัดเป็นรูปธรรม เพราะจากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างแม่เห็นว่าผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงมายาคติได้ก็คือประสบการณ์ของตนเอง ดังนั้นการจะลดมายาคตินมผงซึ่งเป็นมายาคติต่อต้านกับนมแม่ นี้น มายาคติหลักคือการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ก็ต้องทำหน้าที่ของตัวเองด้วยการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงของนมผงให้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มาจากฐานการวิจัย การเก็บข้อมูลเป็นสถิติผลของความเสี่ยงจากนมผง ทั้งในเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพและเชิงเวลา หลักฐานเปรียบเทียบระหว่างนมแม่นมผง ซึ่งมีงานวิจัยของยอดขวัญ อภิกุลชาติกิจ (Aphikulchatkit, 2018) ที่ศึกษาเปรียบเทียบอัตราการเจริญเติบโตของทารกตลอดครบกำหนดที่ได้รับนมแม่และที่ได้รับนมผงดัดแปลง ผลการศึกษาพบว่า ในทารก 160 ราย ที่ได้รับนมแม่ 80 ราย และได้รับนมผงดัดแปลง 80 ราย ทารกกกลุ่มที่ได้รับนมแม่และกลุ่มที่ได้รับนมผงดัดแปลงมีน้ำหนักเพิ่มขึ้นใกล้เคียงกัน ในช่วงตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 4 เดือนในทารกเพศหญิง และช่วงตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 6 เดือนในทารกเพศชาย หลังจากนั้นทารกกลุ่มที่ได้รับนมแม่มีน้ำหนักเพิ่มขึ้นน้อยกว่าทารกกลุ่มที่ได้รับนมผง แต่จะเห็นได้ว่างานวิจัยนี้มีการเปรียบเทียบกับเด็กในระยะเวลาที่สั้นเพียง 4 เดือนเท่านั้น การวางแผนการสื่อสารและสร้างสื่อด้วยผลของความเสี่ยงจากนมผงที่ชัดเจนจึงเป็นคำตอบที่แม่กำลังรอคอยในอนาคต หากมีผลของความเสี่ยงของนมผงชัดเจนในเชิงประจักษ์มากเท่าไร อาจคาดการณ์การย่นระยะเวลาของการให้คะแนนความเสี่ยงที่มากกว่า 8 คะแนนได้มากขึ้นเท่านั้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ในโลกแห่งความเป็นจริงที่ยังคงมีข้อจำกัดทางชีวภาพของแม่จากปริมาณน้ำนมธรรมชาติที่กลั่นจากอกมีน้อยหรือบางคนก็ไม่มีน้ำนมเลย และข้อจำกัดทางสังคมที่แม่ยังคงต้องทำงานนอกบ้าน รวมถึงการส่งเสริมการตลาดนมผงก็ยังคงมีอยู่หลากหลายรูปแบบ การลดมายาคตินมผง การเปลี่ยนแปลงมายาคตินมผงให้เกิดความหมายว่านมผงเท่ากับ

เสี่ยงให้กับกลุ่มเป้าหมายแม่และผู้ที่เกี่ยวข้องนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องใช้อยู่ข้อมูลจากความสงสัยของแม่มาวางแผนการสื่อสารและสร้างสื่อเพื่อรณรงค์ในการลดมาฆาคตินมผง ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ ข้อพิสูจน์ ผลการเปรียบเทียบ และผลการวิจัยที่ยืนยันว่านมผงมีผลของความเสีย และตกย้ำมาฆาคติหลักคือการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ด้วยองค์ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของนมแม่ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันวิธีการสร้าง กระตุ้น เพิ่มน้ำนมและเรียกคืนน้ำนมแม่ อีกทั้งลดมาฆาคตินมผงด้วยการลดข้อจำกัดทางสภาพสังคม เช่น สนับสนุนการมีมุมนมแม่หรือจุดปั๊มนมในสถานประกอบการ โรงพยาบาล การให้บริการดูดเก็บน้ำนมฟรี และการมีธนาคารรับฝากนมแม่ เป็นต้น รวมถึงควบคุมการส่งเสริมการตลาดด้วยการเฝ้าระวังและผลักดันพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก ปี พ.ศ. 2560 ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยหรือเก็บข้อมูลในระยะยาวเกี่ยวกับผลของการเลี้ยงลูกด้วยนมผงในหลาย ๆ มิติ เพื่อจะได้มีข้อพิสูจน์ ผลเปรียบเทียบ หรือผลการวิจัยที่เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์มาแสดงเพื่อสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายนำไปสู่การลดมาฆาคตินมผง

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือการวิจัยหรือเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานประกอบการและเพื่อนร่วมงานกับการให้ความสำคัญกับพื้นที่และเวลาในการดำเนินการจัดเก็บน้ำนมแม่ในที่ทำงานที่นำไปสู่การปฏิบัติได้ การเปลี่ยนแปลงความคิด และสร้างการยอมรับกับผู้ประกอบการ บริษัท และเพื่อนร่วมงาน เพื่อเป็นข้อมูลนำเสนอเพื่อนำไปสู่การดำเนินการในเชิงนโยบายเพื่อลดมาฆาคตินมผงได้

References

- Aphikulchatkit, Yodkwan.(2018).Compared growth of term breast-fed infants and term formula-fed infants in police general hospital. **JOPN**. 10(1), 93-99. (In Thai).
- Bangkra, Sakun.(2014). **Formula for Powder-milk Mixing with Myth**. Retrieved August 21, 2014, from <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/599793> (In Thai).
- Barthes, R. & Lavers, A. (1991). *Mythologies*. NewYork : The Noonday Press.
- Cetthakrikul, Nisachol & Tupsart, Kitiporn. (2019). When, Why and What Factors of Initiating Breast Milk Substitutes in the First 6 Months. **Journal of Health Systems Research**. 13(2), 220-233. (In Thai).
- Charoensin-o-larn, Chairat. (2008). **Language and Politics / Politics**. Bangkok : Printing Factory Thammasat University. (In Thai).
- Chiadamrong, Bavonsan. (2016).A Surveillance and Monitoring of Marketing Communication in Promoting the Powdered Milk Products that Violate the International Code during the Push for the Enactment of the Draft Marketing of Infant and Young Child Food and Related Products Act in Thailand. **Rom Phruerk Journal Krirk University**. 34 (2), 105-124. (In Thai).
- Department of Health. (2017). **Control of Marketing Promotion of Infant and Young Child Food Act, B.E. 2060(2017)**. Retrieved April 28, 2020, from http://www.laws.anamai.moph.go.th/more_news.php?cid=430&filename=milkcode_01_05 (In Thai).
- Department of Health. (2018). **"Breast milk" authentic benefits from nature**. Retrieved April 24, 2020, from <http://multimedia.anamai.moph.go.th/help-knowledgs/benefits-of-breastfeeding/> (In Thai).
- Government,Gazette. (2019). **Labor protection act (no.7) B.E. 2562 (2019)**. Retrieved April 28, 2020, from <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/data/ppf/2562/A/043> (In Thai).
- Jaichuen, Nongnuch & Phakdeesettakun, Kannapon. (2015). The Exposure of Marketing Communication on Thai Women's Breast Milk Substitutes Behavior. **Journal of Communication Arts**. 33(4), 121-133. (In Thai).
- Kaewthep, Kanchana. (1993). **Curtain of Prejudice : The Relationship between Woman and Social Institutions**. Pathum Thani : Gender Press Publisher. (In Thai).

- Kaewthep, Kanchana.(2001). **The Science of Media and Cultural Studies**. Bangkok : Edison Press Products Co., Ltd. (In Thai).
- Kaewthep, Kanchana.(2010). **New Approach to Communicative Education**. Bangkok :Graphic Arts Limited Partnership. (In Thai).
- Kaewthep, Kanchana & Hinviman, Somsuk.(2008). **The Stream of Thinkers Political Economy and Communication Education**. Bangkok : Graphic Arts Limited Partnership. (In Thai).
- Kanpai, Kitti & Chiadamrong, Bavonsan.(2013). **Marketing Communication Strategy of Powder-milk Companies and Code Violations**. Bangkok : United Nations Children's Fund-UNICEF.(In Thai).
- National News Bureau of Thailand. (2018). **Department of Health reveals online market breaking illegal milk powder Continue to condone the act regulating the promotion of food marketing for infants and young children 2017, violating a fine of up to 300,000 baht**. Retrieved April 29,2020, from <http://www.thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG191010152743465> (In Thai).
- National Statistical Office.(2013). **Major Findings of Children and Women Situation in Thailand 2012 (MICS 4)**. Bangkok:Text and journal Publication., Ltd. (In Thai).
- Nualcham, Penrung, et al.(2013). **Factors affected to behavior and during time for breastfeeding of Pasi Charoen persons**. Retrieved August 15, 2014, from <http://rcfcd.com/?p=2121>(In Thai).
- Padthong, Pornthida, Tiptaradol, Siriwat&Hangchaowanich, Yupayong. (2013). **The law on marketing of Infantsand young child**. Retrieved August 14, 2014, from <https://library.thaibf.com/handle/023548404.11/395> (In Thai).
- Plaichum, Siritorn, Tongswas, Tiamsorn & Somboon, Lawan. (2012). Factors Related to Breastfeeding Duration among Adolescent Mothers. **Nursing Journal**. 39(2), 79-87. (In Thai).
- Prutipinyo, Chardsumon.(2017). Trade and Health: A control regulation on marketing promotion for infants and young children's food and related products. **Public Health & Health Laws Journal**. 3(1), 88-102. (In Thai).
- Sinsuksai, Nittaya, Yusamran, Chaweewan & Phupaibul, Rutja. (2014). Breastfeeding Behaviour in a Suburban Community. **Thai Journal of Nursing Council**. 29(3), 69-79. (In Thai).